

Redaktor Alois Kříž zatčený v květnu 1945 vlastenci a demokráty. Všimněte si fyziognoii, resp. výrazu, oněch dobrých Cechů.

Radim Raýman: Pražská bastila

Tradice budoucnosti byla obnovena na stránkách Dělského potápěče. Texty, které nevyšly knižně, budou postupně doplňovány.

Ukázka z dosud nepublikovaných pamětí soudního lékaře **dr. Radima Raýmana** v pankrácké věznici za protektorátu a retribuice. Jak to chodilo: Kdo byl „partyzán“, kdo „kolaborant“?

Tak se jmenují letošní první „fascikly“. Jejich sarkastický, odlehčený tón klame. Ve skutečnosti patří k tomu nejvážnějšímu, co Tradice budoucnosti za 5 let své existence zveřejnila. I tyto tragikomické hrůzy jsou totiž pevnou součástí naší Identity! Můžeme je verbálně i vnitřně odmítnout, jenže tak snadno identitu smazat nelze – stejně jako ji nelze nabýt razítkem v pase, jak si to *tabula rasa* určil „právní stát“. Nuže, máte v rodině „dědu partyzána“ nebo „dědu kolaboranta“? Přečtěte si, jak k té nálepce mohl také přijít... Viz kapitola *Pan „D“ a jeho lidi*.

O čem to je?

Záhy po svém propuštění ze státní služby (1948) začal dr. Raýman sepisovat vzpomínky na své působení v pankrácké věznici ve funkci soudního lékaře v době protektorátu a retribuční. Pojmenoval je „Pražská bastila“ a protože nebyla žádná naděje na jejich vydání, postupně je doplňoval a rozšiřoval o všemožná jiná témata. Teprve o třicet let později, v roce 1977, je pokládal za uzavřené – alespoň se tak lze domnívat podle toho, že se neúspěšně pokusil původní strojopis odeslat do zahraničí, kde se staří přátelé měli postarat o jeho redakci a zveřejnění. Namísto toho text zabavila Státní bezpečnost, která si od nejmenovaného experta nechala vypracovat jeho posudek. * V podobě v jaké se memoáry dochovaly, jde o zjevně neúplný, dosti rozmanitý a neuspořádaný soubor z autorových osobních zážitků, příhod, filozofických úvah, politických vývodů a historických nahlédnutí. Naše redakce torza „Pražské bastily“ tuto rozmanitost zachovává a pomocí nových nadpisů zpřehledňuje. Budeme ji však zveřejňovat postupně a příležitostně. Dnes jsme se vzhledem k datu zaměřili na „národní očistu“.

Z pamětí dra Raýmana

Kapitolky z dějin demokratické justice

K retribuci

Retribuce proběhla ve dvou fázích. První začala prý „živelně“ hned v květnu 1945. Faktem je, že ta „živelnost“ byla hned od počátku, to znamená ještě v průběhu bojů, organizována. Pak byla retribuce uzákoněna tak zvanými retribučními dekrety, které podepsal prezident Beneš. Prohlásil sice, že do prvního zasedání parlamentu (28. října) nic nepodepíše, ale podepsal. A po únoru v roce 1948 bylo nařízeno obnovení některých retribučních procesů.

Základní princip zněl: „Jde o spravedlivý hněv (a odplatu) vůči okupantům a jejich kolaborantům!“ Přičemž eventuální přehmaty osob činících udání byly **n e t r e s t n é !**

Tak vznikla fantastická konjunktura pro žalobce a svědky žaloby a faktické riziko pro svědky obhajoby, na které útočil i tisk.

Nomen omen případ dr. Kleveta

Za první republiky byl kapitán zdravotnické služby a příslušníkem naší krajní pravice. Obdivoval generála Gajdu. (Generál Gajda byl u mne ve vězeňské nemocnici v druhém patře, tj. na oddělení prominentů a dopadlo to s ním dost dobře; zdržel se zde tak dlouho, až retribuční vášně ochladly.) Klevetu jsme zaměstnali jako vězně-lékaře na oddělení samotek, kde pracoval velmi dobře a byl všeobecně vážený i u dozorců. Jeho proces se blížil a já se dozvěděl, že ho bude soudit retribuční přeborník, který měl za manželku židovku, která ho nabádala: „Víš, co jsem zkusila, suď přísně!“

Vzal jsem si Klevetu stranou a povídám mu:

„Ztratím za tebe slovo a vůbec – dá se dělat všelicos...“ Postavil se přede mnou do pozoru a odpověděl: „Děkuji, pane zdravotní rado, ale já jsem si svou věcí jist, nic zlého jsem nikomu neudělal a bude-li mi dokázána nějaká vina, přijmu trest jako voják!“ Podal jsem mu tedy ruku a popřál štěstí. Druhý den dopoledne jsem musil odjet na inspekci věznice na Karlově náměstí. Předem jsem zavola soud: „Mám ve městě hodně práce, jedu svým vozem a vrátím se později – nebude snad nějaká poprava?“ „Vyloučeno“, řekli mi, „dnes soudí toho vašeho doktora a ten viset určitě nebude!“

Vrátil jsem se právě včas, abych asistoval u jeho popravy... Těsně před smrtí mi podal spoutané ruce a přesvědčeným hlasem vykřikl: „Přisahám vám, pane šéfe, že jsem nevinný!“ Jeho obhájce byl zdrcen: „Je to poprava na základě pomluvy, která se rozšířila v místě bydliště a retribučnímu přeborníkovi se hodí, že má další kus!“

Když jsem stoupal po schodech z cely smrti, zaslechl jsem srdcervoucí výkřik: byla to Klevetova žena, jež se s ním přišla rozloučit. Říkal, že chce zemřít jako československý důstojník. Nahoře na šibenici pak ještě zvolal: „Pozdravujte moji ženu!“

Druhý den k nám jeho žena přišla (Tak jako mnoho žen – matky, manželky, milenky, sestry – se přicházelo v největším rozechvění ptát na poslední chvíle svých drahých.) Dostala ode mne uklidňující lék a pak nám ukázala oběžník, jímž se sháněli svědci proti jejímu muži: „A právě rodině téhle hysterky, která to organizovala, můj muž tolik pomohl...“ Ověřil jsem si pak, že svědci obžaloby přijeli zvláštním autobusem, jako se pořádají zájezdy na cirkusová představení!

Dr. Kleveta si byl jist, věřil ve zdravý rozum a mylně předpokládal, že zdravý rozum vládne i u soudu, dnes, v době velké mravní krize. Kdyby měl špatné svědomí, byl by s radostí přijal mou nabídku – a pro mne by bylo bývalo hračkou mu pomoci, vždyť byl u nás zaměstnán: byl by dostal teploty, položil bych ho na infekci, něco by na něj „přeskočilo“ a v klidu by přečkal éru retribučních soudů. Pak by přišel před „normální soud“ a tam by již žádný autobusový zájezd svědků žaloby vedených davovou hysterií nic nepořídil.

Do nebe či do pekla?

Velitel pankráckého gestapa Paul Soppa byl primitiv. Bývalý profesionální boxer a Hitlerův osobní šofér. Vůdce byl jeho bohem. Všeobecně o něm kolovalo mínění, že je děsná bestie. Jsem jiného názoru, skutečná lidská bestie jedná jinak.

Jednou odpoledne přijdu do služby, vidím dveře do mé kanceláře otevřené a v mém křesle sedí zřejmě opilý Soppa. Z dálky na něho kynu a bez pozdravu mu začnu vyprávět strašlivě sprosté námořnické anekdoty německou námořnickou hantýrkou. Mohl se rozbít smíchy.

Najednou se podívá ven, zrudne vzteky a vyskočí z křesla. Podívám se rovněž a vidím, jak jeden z civilních dělníků, kteří zde opravovali potrubí, předává nešikovně vězni balíček. To již k němu Soppa doběhl, zasadil mu tvrdý hák a muž se svalil. Soppa se vrátil a povídá mi: „Viděl jste toho blbce? Vsadím se, že už to neudělá! Co kdyby ho někdo viděl? Vždyť by ho mohl udat!“

Za převratu při boji o pankráckou věznici jsme vyměnili zajatého Paula Soppu za osobního přítele prezidentů Masaryka a Beneše. Příští rok nám ho Američané vrátili a Soppa byl odsouzen k trestu smrti provazem. Těsně před popravou, při které jsem musil asistovat, jsem jej v podzemní cele vězeňské nemocnice navštívil. Dal jsem mu přinést černou kávu s troškou rumu. Během našeho rozhovoru mu přišlo asi 6 českých vězeňských dozorců poděkovat, že je zachránil. (Ovšem i terezínská bestie, známý Pinda, měl prý někdy záchvaty lidskosti.) Soppa mi během naší poslední rozmluvy sdělil nesmírně zajímavé věci o velkém množství českých udavačů, bez nichž by se nehnuli. Ze smrti strach neměl a ani nejmenší výčitky svědomí, protože Hitler byl jeho bohem a „svět zahyne, protože již nežije a nevládne“.

Těsně před smrtí mi předal dopis pro svou ženu. Napsal adresu na obálku a plácl se do čela: „Hrome, jakou mám napsat zpáteční adresu – nebe nebo peklo?“

Další anekdoty, lsti a paradoxy dějin

Epizoda 1.

Retribučním soudcům, kteří měli rekord v rozsudcích smrti, záleželo především na teatrálnosti. Vůbec nejhorší z nich mě jednou potkal na dvoře věznice a familiárně oslovil: „Doktore, kdy mi vrátíš z nemocnice tu potvoru N.? Ta bude viset!“ Pletu si jména a vybavila se mi jiná žena, beznadějně nemocná a ochrnutá. Odpověděl jsem: „Tu můžete mít kdykoli chcete, ale k šibenici ji budete musit donést na nosítkách.“ „To by ošklivě vypadalo“, zamračeně řekl retribuční přeborník, „já jí dám doživotí!“ Žena se to dozvěděla (v kriminále se zprávy šíří bleskem), naučila se chorobu nahrávat a byla zachráněna. (Stalo se jednou, že mírně podnapilý advokát zachránil klienta tím, že omylem zastupoval druhou stranu. Nyní se ukázalo, že i blbost lékaře může zachránit život jeho pacientce.)

A jak často jsme tedy slyšeli u soudu tutéž větu z úst soudce: „Pane obžalovaný, jak to, že jste protektorát přežil?“ Tak se ptal soudce, jenž samozřejmě protektorát také přežil. Zdravý rozum byl prostě vyřazen!

Epizoda 2.

Paní Olga Orensteinová, árijská manželka židovského gynekologa dr. Orensteina, dala 100 tisíc korun Arnoštu Kaufmannovi, rovněž židovi, o němž věděla, že má „vysoké styky“, aby pomohl jejímu muži, vězněnému gestapem.

Arnošt Kaufmann byl jedním z nejnebezpečnějších agentů gestapa. Má na svědomí nejméně sto židovských hlav, přičemž z postižených rodin si vždy nejprve vytáhl „své“. Když dostal sto

DÉLSKÝ POTÁPĚČ

tisíc od paní Olgy, rychle dal ruce také dozadu.

Když se paní Olga dozvěděla, že je agentem gestapa, šla na kriminálku a udala se: „Já podplatila žida, zatkněte mně! Je to ale ostuda, že vy, co křičíte, že bojujete s židy, zaměstnáváte žida u policie!“ To byl útok, který se u kriminálky sloužící vojáci rivalizující s gestapem rozhodli využít. Zajisté k tomu přispělo i okouzující jednání statečné a chladně krásné ženy. Na příkaz z Berlína byl Kaufmann – dočasně – odvolán.

Po převratu podala paní Olga, nyní již vdova – žalobu. Útok je však nejlepší obrana: nezatkli Kaufmanna, ale ji. Věznili ji jen pár dní a pak se omluvili, ale to stačilo, aby Arnošt Kaufmann zmizel a nikdy se o něm již nemluvilo. Došlo na slova Paula Soppy, jenž mi těsně před popravou řekl: „Nemyslete si, že ti nejnebezpečnější byli Němci a že je někdy budete soudit: ti dneska už pracují zase pro někoho jiného!“ (Doklady mi paní Olga přinesla jak po návratu z německé kriminálky, tak dva dny po propuštění českou policií. Nikdy se nedozvěděla, proč byla zatčena.)

Epizoda 3.

Asistoval jsem u poprav staršího muže, jenž v devět hodin ráno přišel klidně z domova svědčit; byl obeslán korespondenčním lístkem. Ve dvě odpoledne se již houpal na šibenici a rozsudek byl odůvodněn na půlce jedné stránky.

Byl jsem svědkem toho, jak si lidový soudce spletl dveře senátu, spisy i pořadí, nevěděl vůbec, koho soudí a proč, ale prohlásil: „Jsem pro nejtěžší trest!“

Epizoda 4.

Co je to vůbec v životě síla, když nejnebezpečnější druhy dravců musí být chráněny, aby nevyhynuly? Když nejpočetnější druh může být náhle zdecimován a největší lidská moc přes noc zhasnout?

Poznámka:

* Expert konstatuje, že „jde o štvavý pamflet proti politice KSČ, proti socialistickému zřízení, otevřeně napadající a zesměšňující státní a zejména bezpečnostní aparát, prokuraturu a soudní orgány“, který se nevyhýbá ani hanobení Sovětského svazu. Raýman a odhaluje jako „stoupence elitářství a krajní pravice s reakčním hledáním silných jedinců“, který se navíc „snaží snižovat odpovědnost nacistických pohlavárů, omlouvá ty, s nimiž přišel do styku a poukazuje i na jejich lidské rysy“. Expertův závěr: „Text byl rozmnožován pokoutně, neboť jeho vytištění není a nebylo povoleno, naopak pro hrubou závadnost to ani není žádoucí.“ (12. 5. 1977)